

Міністерство освіти і науки України

Сумський державний університет

Методичні рекомендації
для підготовки до практичних занять
з дисципліни «Вступ до спеціальності»
для студентів денної форми навчання спеціальності 028
«Менеджмент соціокультурної діяльності »

Суми - 2017

Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Вступ до спеціальності»
для студентів денної форми навчання спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»/ укладачі Ю.В.Панченко, Н.Д.Світайло – Суми : Сумський державний університет, 2017. – 62 с.

Кафедра психології, політології та інноваційних соціальних технологій.

Дисципліна «Вступ до спеціальності «Менеджмент соціокультурної діяльності» викладається у першому семестрі і є спеціальною дисципліною, що має забезпечити студентам базові знання, необхідні для отримання майбутніми менеджерами соціокультурної діяльності професійних вмінь, знань та компетенцій.

Дані методичні рекомендації розроблені для підготовки до практичних занять студентів спеціальності менеджмент соціокультурної діяльності по дисципліні «Вступ до спеціальності».

Мета вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» - сформувати у студентів уявлення про сферу професійної діяльності, її місце і роль у сучасному суспільстві, визначити і охарактеризувати суб'єкти СКД, дати уявлення про правові аспекти СКД, показати взаємозв'язок теорії і практики управління. До завдань дисципліни віднесемо також і самовизначення в виборі професії, розвиток інтелектуальних здібностей студентів, їх творчого мислення, виховання культури дозвілля.

Загальні завдання курсу «Вступ до спеціальності» такі:

- сформувати загальні уявлення про соціокультурну діяльність та її місце у системі суспільних відносин;
- дати знання специфіки та принципів взаємозв'язку між культурними, соціальними та економічними процесами у суспільстві;
- сформувати загальні уявлення про значення та соціальну значимість спеціальності «Менеджмент СКД» та усвідомлення вимог сучасного ринку праці до фахівців соціокультурної сфери;
- ознайомити студентів з ключовими поняттями та теоріями соціокультурної діяльності, менеджменту та маркетингу і сформувати базові вміння оцінити ефективність їх застосування у різних практичних ситуаціях;
- дати базові знання принципів розроблення та реалізації культурно- та соціально-орієнтованих програм регіонального рівня;
- визначити сферу застосування знань менеджера і особливості процесу його підготовки в університеті, зокрема, на принципах дуальної освіти;

Мета та завдання даних методичних рекомендацій - ефективно організувати самостійну роботу студентів над курсом та надати методичні інструменти для пошуку інформації та засвоєння знань щодо найголовніших елементів майбутньої професії, розуміння шляхів самореалізації у професії.

До кожного змістового модуля курсу пропонується:

- орієнтовні плани практичних (семінарських) занять з визначенням мети кожного заняття, його місця у структурі курсу та категоріального апарату;
- короткі – у вигляді тез – посилання на основні положення кожної теми, що дозволить в ході самостійної роботи краще зрозуміти логіку їх вивчення і шукати в літературі та допоміжних матеріалах найголовніші, базові питання та робити узагальнення;
- проблемно-пошукові питання, які дозволять краще зрозуміти та засвоїти матеріал, підкріпити знання конкретними прикладами, перевірити результати власної самостійної роботи;

- зразки тестових завдань і питання, які можуть бути використані як для поточного контролю (безпосередньо на семінарських заняттях) і контролю змістових модулів, так і для підсумкового модульного контролю;
- список літератури, розбитий на блоки (як цього вимагає програма) – основні та додаткові,

Таким чином, методичні вказівки не дублюють підручник чи конспект лекцій, а лише виступають допоміжним інструментом самостійної роботи над матеріалами лекцій, підручниками та додатковою літературою, звертаючи увагу на основні, базові поняття, принципи та підходи і систематизуючи самостійну роботу.

На практичних заняттях студенти обговорюють питання заданої теми, поглиблюють знання, отримані на лекціях чи в ході самостійної роботи, відпрацьовують навички ведення дискусії та аргументованого захисту власної точки зору. Викладач організує обговорення, проводить усне опитування по питаннях теми, корегуючи відповіді та виправляючи можливі неточності та помилки, забезпечуючи оцінювання згідно затвердженого регламенту.

В залежності від теми заняття та рівня групи семінар може проходити також у формі дискусії, рольової гри чи дебатів. Такі форми роботи вимагають більш активної позиції студентів та більшої самостійної роботи, оскільки необхідним є поділ на невеликі групи, представлення різних точок зору, «відігрування» ролей окремих соціальних суб'єктів (наприклад, представників тієї чи іншої цільової групи чи структури у системі соціокультурної діяльності), а, значить, і більшої відповідальності та толерантності, вміння вести наукову та політичну дискусію.

Для зручності роботи над літературою по кожній темі вона розділена на основну і додаткову. До основної літератури віднесені посібники, монографії, нормативні документи та статті, які розкривають базові положення теми та відображають фундаментальні підходи до її вивчення. У списку додаткової літератури розміщені посібники, монографії, статті тощо, в яких глибше розкриті ті чи інші аспекти теми або ж дається більш детальна інформація щодо тих чи інших структур, подій, явищ, що буде корисним у роботі над проблемними питаннями, есе, підготовкою до модульних контролів тощо..

Окремо до всіх тем рекомендуються такі підручники та посібники, які є у наявності у бібліотеці університету як у друкованому, так і у електронному варіанті.

Форма проведення практичних занять може бути наступною:

– Практичні заняття з теорії у формі виступів

– Практичні заняття з творчою складовою

Форма контролю:

- Поточна – на практичних заняттях, присутність на заняттях, участь у соціокультурній діяльності,
- Підсумкова - диференційований залік.

Практичні заняття по дисципліні «Вступ до спеціальності» проводяться зі студентами, які навчаються за основною освітньою програмою підготовки бакалаврів за напрямом «Менеджмент соціокультурної діяльності» у Сумському державному університеті.

Компетентності студента, що формуються в результаті освоєння дисципліни «Вступ до спеціальності».

У ході вивчення даного модуля у студентів формується елементи професійної компетенції фахівця з МСКД:

- функціональна компетенція, яка характеризується професійними знаннями і вмінням їх реалізовувати;
- інтелектуальна компетенція, вона виражається в здатності аналітично мислити і здійснювати комплексний підхід до виконання своїх обов'язків;
- ситуативна компетенція, що дозволяє діяти відповідно до ситуації;
- соціальна компетенція – передбачає наявність комунікативних і інтеграційних здібностей.

В результаті освоєння модуля студент повинен отримати:

- Знання, що сприяють розвитку загальної культури й соціалізації особистості, формуванню цінностей, розуміння причинно-наслідкових зав'язків у розвитку суспільства й вміння їх використовувати в професійній діяльності
- знання для вирішення практичних завдань
- знання ключових понять та теорій соціокультурної діяльності, менеджменту, маркетингу, вміння оцінити ефективність їх застосування у різних практичних ситуаціях;

«Вступ до спеціальності» як одна з перших професійно-орієнтованих дисциплін розкриває основні поняття і має підвести студентів до розуміння того, що складових професії менеджера у соціокультурній сфері багато, вони складні, різноманітні і для їх освоєння потрібні ґрунтовні знання і досвід практичної діяльності. Менеджмент являє собою науку про те, як домогтися успіху в управлінні людьми в організації і громаді, як створювати і вдосконалювати організації, забезпечувати їх розвиток і досягнення ними поставлених цілей найбільш ефективними способами. Сутність менеджменту складає управління організацією (господарюючим суб'єктом) в умовах ринку, з урахуванням використання методів і механізмів господарювання в ринковій економіці.

Практичні заняття проводяться у відповідності до робочого регламенту та робочої програми з дисципліни «Вступ до спеціальності».

Кожна тема включає план практичного заняття, ключові терміни, питання для самостійної роботи, тестові завдання, методичні рекомендації та встановлює мету заняття. Відповідаючи на питання для самоконтролю студент відпрацьовує найважливіші моменти даної теми. Тестові завдання допомагають перевірити рівень засвоєння інформації.

Тема 1. Визначення професійно-управлінської спрямованості менеджера СКД

План

1. Сутність та специфіка діяльності менеджера СКД
2. Принципи та засади соціокультурної діяльності.
3. Функції соціально-культурної діяльності. Засоби та методи підвищення культурного рівня особистості.

4. Форми організації та впровадження просвітництва в сфері відпочинку як базові цілі фахівців з “Менеджменту соціокультурної діяльності”.

Мета заняття: дати розуміння значення діяльності менеджера соціокультурної діяльності та визначити місце діяльності МСКД в соціумі. Охарактеризувати функції соціокультурної діяльності.

Ключові терміни: предмет менеджменту соціокультурної діяльності, менеджер, об’єкт менеджменту соціокультурної діяльності, соціокультурна діяльність, культурна діяльність.

Методичні рекомендації: При підготовці до даного заняття студент має орієнтуватися на розуміння, що в професії менеджера соціокультурної діяльності є обов’язковою умовою сприйняття культури, як важливого фактору розвитку суспільства, а також морального орієнтиру особистості. Без розвитку соціокультурної сфери неможливий розвиток країни і забезпечення стратегічних цілей спільноти. Також при підготовці до заняття звернути увагу на значення соціокультурної діяльності в сучасному світі, з’ясувати та усвідомити значення термінів «менеджмент соціокультурної діяльності», «соціокультурна діяльність». Розглянути функції соціокультурної діяльності. Використовуючи вказану літературу звернути увагу на теорії соціокультурної діяльності.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення поняття «соціокультурна діяльність».
2. Назвіть об’єкт та предмет дисципліни.
3. Як чином реалізується функція просвітництва в процесі соціокультурної діяльності?
4. Визначте мету та завдання дисципліни.
5. Обґрунтуйте визначення соціокультурної діяльності як діяльності, що має спрямування на культуру в умовах організації дозвілля соціуму.

6. Назвіть відомі вам теорії соціально-культурної діяльності.
7. Назвіть функції що здійснює фахівець з скд для розвитку творчої особистості.
8. Висвітліть особливості розвитку творчих здібностей та організації дозвілля в процесі здійснення скд.

Тестові завдання

1. Знайдіть найбільш повне визначення. Соціально-культурна діяльність — це:
 - а) діяльність, спрямована на створення умов для найбільш повного розвитку, самоствердження і самореалізації особистості та групи (студії, гуртки, аматорські об'єднання) у сфері дозвілля
 - б) суспільне явище, яке характеризується як сукупність відносин та занять, що здійснюються специфічними формами, методами та засобами на основі інтересів, які проявляються особистістю в культурному житті, взаємодії та спілкуванні людей в їхній вільний час;
 - в) система заходів, які спрямовані на організацію дозвілля людини у вільний від роботи чи навчання час;
 - г) цілеспрямована діяльність з розвитку культури, освіти, громадянської свідомості, соціальної активності особистості;
2. Найдіть невірну відповідь, яка форма не відноситься до базових форм соціокультурної діяльності:
 - а) інформаційні форми;
 - б) художні форми;
 - в) просвітницькі форми;
 - г) соціально-практичні форми;
 - д) моральні форми.
3. До основних функцій соціокультурної діяльності належать:

- а) практична функція;
- б) виховально-розвивальна функція;
- в) естетична та творча функції;
- г) рекреаційна та дослідницька функції;

4. Мета менеджменту соціокультурної діяльності:

- а) розвиток творчої особистості;
- б) розвиток соціально-активної особистості;
- в) організація дозвілля людини;

Література [8; 10; 12; 14; 18; 20; 22; 35; 38; 39]

Тема 2. Формування сучасного іміджу та компетенцій менеджера СКД

План

1. Сутність, структура та функції іміджу фахівця СКД.
2. Роль та значення духовної складової при формуванні іміджа менеджера СКД. Модель формування іміджу менеджера СКД .
3. Формування сучасного іміджу та компетенцій менеджера СКД.

Мета заняття: ознайомлення студента зі сутністю та моделлю формування іміджу фахівця соціокультурної діяльності.

Ключові терміни: імідж, компетенція, імідж менеджера соціокультурної діяльності, компетенції менеджера соціокультурної діяльності.

Методичні рекомендації: дана тема вимагає від студента розуміння не тільки як формується та на чому ґрунтується імідж менеджера соціокультурної діяльності, а і з'ясування для себе власних здібностей, можливостей. Студент має зробити аналіз власних здібностей для подальшої роботи над собою і розвитком власних талантів. Дана тема розкриває сутність роботи менеджера та сприйняття її саме населенням. Для підготовки до заняття необхідно звернути увагу перш за все на

такі поняття як духовна складова роботи менеджера, сприйняття професії як соціально значущої.

Питання для самоконтролю

1. В чому сутність іміджа менеджера з соціокультурної діяльності.
2. Які функції має виконувати менеджер скд і як це має впливати на імідж.
3. Яку роль відіграє духовна складова в формуванні іміджу менеджера скд.
4. Які компетенції притаманні менеджеру скд

Тестові завдання

1. Що таке імідж менеджера соціокультурної діяльності. Знайдіть найбільш повну відповідь.
 - а) імідж менеджера – це образ людини, що має, як правило, авторитетний соціальний статус, а також позитивну оцінку оточуючих.
 - б) імідж менеджера – це образ людини, що має певні якості, манери, вміє найповніше використовувати здібності кожного в колективі працівників, забезпечуючи цим гнучке реагування на вимоги замовників.
 - в) імідж менеджера – індивідуальний образ чи ореол, що створюється засобами масової інформації, соціальною групою чи власними зусиллями особистості з метою привернення до себе уваги
2. Які функції притаманні менеджеру СКД
 - а) управлінська
 - б) комунікативна
 - в) регулятивна
3. Що саме визначає професійну компетентність менеджера соціокультурної діяльності
 - а) знання загальних принципів, явищ та процесів;
 - б) теоретичні знання
 - в) технологічні знання різних способів, засобів формування управлінських дій

Література [8; 10; 12; 14; 18; 20; 22; 35; 38; 39]

Тема 3: Україна та нова соціокультурна дійсність. Функції СКД.

План

1. Формування нової соціокультурної дійсності та її риси. Поняття: культурна діяльність, спадщина, блага, культурні цінності, державна культурна політика.
2. Функції соціально-культурної діяльності - розвиваюча, інформативно-освітня, культурно-творча, рекреаційно-оздоровча.
3. Характеристика сучасної соціокультурної ситуації в Україні.

Мета заняття: осмислення нової соціокультурної дійсності як процес становлення самоідентифікації української нації та роль професії менеджера СКД в цьому процесі

Ключові терміни: спадщина, культурні цінності, державна культурна політика, національна самоідентифікація.

Методичні рекомендації: Дана тема вимагає осмислення культурного контексту соціального середовища української держави, а також виявлення причин, що вплинули на не тільки сучасну культуру, але й на відродження культури минулого часу. Ці процеси відбуваються в умовах посилення національної самоідентифікації. Студент має зрозуміти, що сама українська культура сучасності набуває нових соціально-цінних і громадянських орієнтирів. Тож завдання в осягненні даної теми і полягає в осмисленні ситуації та соціокультурних змін, що з ним пов'язані. Також треба прослідкувати плідність і перспективність перетворень і тенденцій, що стимулюють розвиток української культури сьогодні.

Питання для самоконтролю

1. В чому специфіка соціокультурної ситуації в Україні.
2. Назвіть риси соціокультурної дійсності.
3. Яку роль відіграє спадщина в формуванні соціокультурного клімату суспільства.
4. Покажіть на прикладах як здійснюються функції соціокультурної діяльності.

Тестові завдання

1. Знайдіть найбільш повне визначення:

- а) Культурна діяльність — це творча, господарська, наукова, бібліотечна, інформаційна, музейна, освітня, культурно-дозвіллева та розважальна діяльність, спрямована на створення, тиражування, розповсюдження, демонстрування, популяризацію, збереження і використання культурних благ та культурних цінностей для задоволення культурних потреб громадян.
- б) Культурна діяльність — це суспільне явище, яке характеризується як сукупність відносин та занять
- в) Культурна діяльність — це система заходів, які спрямовані на організацію дозвілля людини у вільний від роботи чи навчання час;
- г) Культурна діяльність — це цілеспрямована діяльність з розвитку культури, освіти, громадянської свідомості, соціальної активності особистості.

2. Культурна спадщина – це:

- а) сукупність успадкованих людством від попередніх поколінь об'єктів культурної спадщини.
- б) сукупність цінностей, що становлять сенс існування людини, а також охоплює як матеріальні, так і нематеріальні твори, що виражають творчість народу, його мову, звичаї, вірування; до неї належать історичні місця й пам'ятки, література, твори мистецтва, архіви та бібліотеки

в) система заходів, які спрямовані на організацію дозвілля людини у вільний від роботи чи навчання час;

3. До функцій соціокультурної діяльності відносяться

а) творча, господарська, інформаційна, розважальна.

б) аналітична, синергетична, коригуюча;

в) розвиваюча, інформативно-освітня, культурно-творча, рекреаційно-оздоровча.

Література [1; 6; 7; 10–12; 14; 20; 28; 30; 36]

Тема 4: Суб'єкти та об'єкти соціокультурної діяльності

План

1. Суб'єкт соціокультурної діяльності: поняття, підходи до розуміння, специфіка.
2. Структура об'єктів соціокультурної діяльності.
3. Поняття об'єкту соціально-культурної діяльності.

Мета заняття: з'ясувати поняття, підходи до розуміння суб'єктів соціокультурної діяльності

Ключові терміни: структура, типологія об'єктів соціокультурної діяльності.

Методичні рекомендації: При вивченні цієї теми треба розкрити поняття суб'єкта соціокультурної діяльності через розуміння довільної активності, що розгортається у звичному для людини форматі щоденних дій, реалізується як освоєння і привласнення сенсу існування, практично втілюється через дії носіїв цієї активності. Об'єктом соціокультурної діяльності є щоденна життєдіяльність, яка зазнає впливу від людини, суб'єкта соціокультурної діяльності. Треба звернути увагу на особливості

об'єкту, а саме можливість впливу, не обмежена ні часом, ні простором, емоційне ставлення до об'єкта.

Питання для самоконтролю

1. Опишіть суб'єкт соціокультурної діяльності як сферу реалізації завдань організації вільного часу людини.
2. Розкрийте особливості роботи з людьми і якості суб'єкту склад.
3. Охарактеризуйте з якими людьми працює менеджер склад.
4. Що ви знаєте про об'єкти соціокультурної діяльності?
5. Визначте постійних і тимчасових учасників соціокультурної діяльності?

Тестові завдання

1. Об'єктом на який здійснює вплив соціокультурна діяльність є:
 - а) невелика група людей;
 - б) масова аудиторія;
 - в) окремі особистості;
2. Типологія соціокультурної діяльності визначається:
 - а) за спрямованістю та організаційною структурою;
 - б) динамікою та статево-віковими ознаками;
 - в) професійно-освітніми ознаками;
4. Специфічними рисами поведінки спільноти в процесі соціокультурної діяльності є:
 - а) спільність контактуючих людей;
 - б) поляризація — концентрація уваги на єдиному об'єкті — сцені, екрані, промові оратора;
 - в) почуття загальності, контакту;

г) внутрішньо-групова настанова;

Література [2–4; 6; 8; 11; 17; 21; 30]

ТЕМА 5. Соціально-культурні інститути.

План

1. Сім'я як соціокультурний інститут.
2. Засоби масової інформації і комунікації.
3. Галузеві установи соціально-культурного профілю.
4. Соціально-культурні спільноти.

Мета заняття: осмислити поняття соціокультурного інституту

Ключові терміни: соціокультурний інститут, інститут сім'ї, соціально-культурні установи, галузеві соціально-культурні установи, засоби масової інформації, комунікації

Методичні рекомендації: При підготовці звернути увагу на вивчення термінів інститут, соціокультурний інститут. Студент має засвоїти поняття соціокультурного інституту як низку компонентів, а саме систему функцій, що закріплена нормами, правилами, матеріальні засоби (будинки, фінанси, обладнання), носії. Соціокультурні інститути мають розумітися як інститути, що організовують та координують діяльність людей в кожній сфері. Розкрити сутність поняття інститут сім'ї. Розглянути вплив засобів масової інформації на формування соціокультурних інститутів. Розібрати поняття соціально-культурної спільноти.

Тестові завдання

1. Інститут сім'ї –це:

а) цінності, переконання, зразки, норми поведінки, притаманні певній соціальній групі, конкретному суспільству;

б) соціальний механізм взаємодії (засоби, способи, зразки) особистості, спільноти із середовищем існування (природним і соціальним), які забезпечують передачу досвіду та розвиток діяльності.

в) структурний елемент соціальних відносин, сукупність наукового знання, практичних навичок, побутової й теоретичної свідомості, високої духовності, необхідних для розвитку суспільства і людини, формування особистості.

2. Поняття інститут соціокультурної діяльності має наступне значення :

а) це діяльність, що охоплює ділові відносини, які виникають між усіма учасниками ринкової економіки і залучають не тільки підприємців, а й споживачів, найманих працівників, державні структури, це система діяльності на основі приватної власності з метою отримання прибутку

б) це діяльність, що спрямована на одержання прибутку від продажу товарів, наданні послуг, виконанні робіт.

в) це сукупність зразків поведінки, системи цінностей, соціальних норм, фундаментальних принципів та суспільних інститутів, що орієнтують суб'єктів на ті чи інші форми економічної активності в системі підприємництва, забезпечують передачу накопиченого досвіду, сприяють сталості підприємництва в часі.

3. Яка тенденція характерна для розвитку релігії як соціокультурного інституту у ХХст :

- а) секуляризація;
- б) консолідація;
- с) реструктуризація

Питання для самоконтролю –

1. Розкрийте сутність інституту сім'ї.
2. В чому ви бачите поліфункціональність соціокультурних інститутів.
3. Назвіть риси соціокультурної спільноти нація.

4. Дайте характеристику студентству як соціокультурній спільноті.

Тема 6. Ресурси соціально-культурної діяльності.

План

1. Поняття ресурсної бази.
2. Нормативно-правовий ресурс. Кадровий (інтелектуальний) ресурс.
3. Фінансові ресурс. Матеріально-технічний ресурс.
4. Інформаційний ресурс.
5. Морально-етичний ресурс

Мета заняття: розуміння значення ресурсної бази у соціокультурної діяльності

Ключові терміни: ресурс, ресурсна база, типологія ресурсів, фінансовий ресурс, матеріальний ресурс, кадровий ресурс.

Методичні рекомендації: При підготовці звернути увагу на те, що соціокультурна сфера не є прибутковою, установи культури не мають свого майна. Матеріально-технічна база має бути відображена в спеціальних документах. Фінансування здійснюється переважно з бюджету та взагалі з урахуванням залучення коштів, залучення інтересів найрізноманітніших зусиль і інстанцій: спонсорів, благодійних організацій корисною і інших донорів. На прикладах розглянути специфіку ресурсної бази установ соціокультурної діяльності. Наприклад, музей може займатися підприємницької діяльності, відкривати виробництво сувенірів, друкарню, ремонтні майстерні.

Питання для самоконтролю

1. Як використовуються ресурси при підготовці до масових заходів.
2. Дайте приклад як працює в житті інформаційний ресурс

3. Назвіть яким чином можна вплинути на формування інтелектуального ресурсу.

Тестові завдання

1. Назвіть складові фінансового ресурсу соціокультурної діяльності :

- а) бюджет;
- б) позабюджетні фінанси;
- в) спонсорська допомога;

2. Виберіть найбільш точне визначення матеріально-технічного ресурсу:

- а) включають в себе спеціальне обладнання, майно, інвентар для експлуатації та виробництва культурного продукту і створення відповідного середовища для забезпечення культурної, просвітницької та дозвільної діяльності;
- б) нерухомість, необхідна для оптимального функціонування об'єктів соціально-культурного призначення;
- в) все, що має матеріальну вартість;

3. Інформаційний ресурс - сукупність зовнішньої і внутрішньої інформації, на підставі якої приймаються управлінські рішення, засоби і способи керівництва у галузі соціокультурної діяльності:

- а) так;
- б) ні;

Література [1–4; 6–8; 11; 17; 25]

Тема 7. Культура як феномен у людському суспільстві.

План

1. Поняття культури. Виникнення та становлення. Прояви феномену культури у різних сферах життя суспільства.
2. Політична культура. Культура і влада.

3. Мистецтво: історія, теорія та проблеми розвитку.
4. Феномен культури у бізнес-сферах та підприємстві.
5. Міфологія як феномен культури.

Мета заняття: розуміння культури як феномену у різних її проявах

Ключові терміни: суспільні відносини, світогляд, наука, освіта, релігія, інтелектуальна культура, чуттєва культура, практична і духовна діяльність, суспільна свідомість.

Методичні рекомендації: При підготовці звернути увагу на вивчення термінів культура і суспільство, на поняття культура як засобу соціалізації індивіда. Розкрити специфіку феномену культури у мистецтві, політиці, підприємстві. Висвітлити прояв культури у релігії: культурологічний аналіз співвідношення. Наука і освіта як елементи інтелектуальної культури.. Освіта як елемент культури. Міфологія як феномен культури.

Тестові завдання

1. Культура суспільства –це:

- а) цінності, переконання, зразки, норми поведінки, притаманні певній соціальній групі, конкретному суспільству;
- б) соціальний механізм взаємодії (засоби, способи, зразки) особистості, спільноти із середовищем існування (природним і соціальним), які забезпечують передачу досвіду та розвиток діяльності.
- в) структурний елемент соціальних відносин, сукупність наукового знання, практичних навичок, побутової й теоретичної свідомості, високої духовності, необхідних для розвитку суспільства і людини, формування особистості.

2. Феномен культури у бізнес-сферах :

- а) це діяльність, що охоплює ділові відносини, які виникають між усіма учасниками ринкової економіки і залучають не тільки підприємців, а й

споживачів, найманих працівників, державні структури, це система діяльності на основі приватної власності з метою отримання прибутку

б) це діяльність, що спрямована на одержання прибутку від продажу товарів, наданні послуг, виконанні робіт.

в) це сукупність зразків поведінки, системи цінностей, соціальних норм, фундаментальних принципів та суспільних інститутів, що орієнтують суб'єктів на ті чи інші форми економічної активності в системі підприємництва, забезпечують передачу накопиченого досвіду, сприяють сталості підприємництва в часі.

3. Які компоненти формують поняття феномен підприємницької культури:

а) уявлення підприємця про цінності бізнесу

б) правила та норми при плануванні та реалізації підприємницької діяльності, що впливають з уявлень про цінності бізнесу

в) конкретна поведінка підприємця, в якій підприємець на практиці реалізує вироблені правила та норми культурної поведінки

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення культури підприємництва. Назвіть основну функцію культури підприємництва, а також її стрижневий елемент.

2. Розкрийте в чому різниця між поняттями бізнес та підприємництво.

3. Специфіка феномену культури мистецтва у з'ясуванні його соціокультурних смислів, його типології та динаміки, а також у дослідженні мистецтва як частини цілісного соціокультурного простору, його взаємодії з іншими феноменами культури. Наведіть приклади взаємодії мистецтва з іншими феноменами культури.

4. Покажіть на прикладах феномен політичної культури.

Тема 8. Соціокультурні основи історії світових цивілізацій

План

1. Поняття цивілізація. Зародження і розвиток державності.
2. Підходи до типології цивілізацій.
3. Культурні періоди в розвитку людства.
4. Становлення світової культури у ХХст.

Мета заняття: осмислення поняття цивілізації як культурного комплексу, розуміння процесу становлення світової культури

Ключові терміни: цивілізація, типологія цивілізації.

Методичні рекомендації: Дана тема вимагає розуміння понять цивілізація та культура. Знання генезису розвитку терміну цивілізація. Розглядання терміну цивілізація в контексті розвитку культури, появи поняття державності. Студент має розуміти, що цивілізація є соціокультурним утворенням, і цим вона відрізняється від формації, яка охоплює систему соціальних зв'язків безвідносно до культури. Термін та поняття цивілізації використовується для характеристики конкретних просторово обмежених суспільств із їх своєю культурою.

Питання для самоконтролю

1. В чому сутність цивілізаційної теорії С.Хантінгтона.
2. Розкрийте критерії існування цивілізації.
3. Розкажіть про парадигми цивілізацій.
4. Процес людської творчості є культурою, а його результат належить цивілізації. Наведіть приклади.

Тестові завдання

1. Виберіть найбільш повне визначення терміну цивілізація. Цивілізація – це:

- а) культурна спільність високого рангу, що визначається комплексом загальних рис об'єктивного характеру, таких як мова, історія, релігія, звичаї, інститути, а також суб'єктивною самоідентифікацією людей.
- б) система культури, протягом тривалого існування якої культурні цінності матеріалізувалися у всіх сферах суспільного життя (економіці, політиці, свідомості людей, мистецтві, побуті тощо)
- в) рівень розвитку культури і суспільства в цілому, спосіб засвоєння культурних цінностей, який визначає все соціальне життя, його специфіку

2. Визначте критерії цивілізації:

- а) писемність, а також засоби зберігання та розповсюдження писемних записів
- б) розвинута та освічена еліта
- в) наявність політичної структури управління.
- г) наявність соціокультурної діяльності

3. Який вислів, на ваш погляд, є вірним:

- а) Культура творить цивілізацію
- б) культура та цивілізація є різними сторонами людської діяльності як системи, і жодна з них не мислима без іншої
- в) цивілізація створюється культурою як реалізація її творчого потенціалу в інтересах вільного розвитку людини

Тема 9. Фундаментальні засади менеджменту соціально-культурної діяльності.

План

1. Сутність та ознаки менеджменту соціокультурної діяльності.
2. Функції менеджменту в соціокультурній діяльності.
3. Принципи сучасного менеджменту в соціокультурній сфері.

Мета заняття: з'ясувати функції та принципи сучасного менеджменту соціокультурної сфери

Ключові терміни: менеджмент, менеджмент соціокультурної сфери, мотивація.

Методичні рекомендації: В процесі вивчення цієї теми треба звернути увагу на особливості менеджменту в соціокультурній сфері. В загальному значенні терміну розкривається все багатство менеджменту взагалі. Головною особливістю менеджменту в соціально-культурній сфері є те, що гроші в цій сфері заробляються переважно на основі залучення коштів: спонсорство, патронаж, благодійність. А також в сучасному суспільстві відбувається наростання вимог до менеджментної компетентності фахівців і працівників соціально-культурної сфери. Тепер менеджер СКД повинен бути практично орієнтований в технології маркетингу в комерційній та некомерційній діяльності, бути економічно і юридично грамотним фахівцем.

Питання для самоконтролю

1. Розкрийте функцію мотивації в менеджменті соціокультурної діяльності.
2. Назвіть характерні риси менеджменту соціокультурної діяльності.
3. Розкрийте особливості функції планування менеджменту соціокультурної діяльності.

Тестові завдання

1. Що означає адаптивність до змін зовнішнього і внутрішнього середовища.
 - а) здатність збереження якісної визначеності функції менеджменту при змінах соціально-економічного середовища
 - б) розвинута економіка
 - в) наявність структури управління.

г) наявність соціокультурної діяльності

2. Яке визначення функції контролю менеджменту соціокультурної діяльності є вірним:

а) Контроль – це особливий вид діяльності на підприємстві, який зосереджений на спостереженні за процесом управління та на його оцінці.

б) Контроль є кінцевою функцією менеджменту.

в) Контроль є таким типом діяльності щодо управління, який дає змогу вчасно виявити проблеми, розробити і здійснити заходи, спрямовані на коригування ходу та змісту робіт в організації до того часу, коли проблеми набудуть ознак кризи.

Література [1; 3; 4; 7; 8; 10; 12; 14; 28; 37]

Тема 10. Сфери реалізації соціально-культурної діяльності.

План

1. Реалізація соціокультурної діяльності в житті суспільства: специфіка, сфери, функції.
2. Дозвілля і дозвіллева діяльність.
3. Міжкультурне співробітництво і комунікація

Мета заняття: висвітлити специфіку соціокультурної діяльності в житті суспільства

Ключові терміни: вільний час, дозвілля, відпочинок, розваги, свято, творчість, самоосвіта, споглядання, дозвіллева культура, дозвіллева діяльність, комунікація, міжкультурна комунікація

Методичні рекомендації: Звернути увагу на те, що головними ознаками дозвілля вважають свободу від обов'язків та добровільність участі. Дозвілля передбачає звільнення людини від тих функцій, що покладають на неї різні соціальні інститути (сім'я, церква, школа, суспільство). Розглядаючи

структуру дозвілля треба звернути увагу, що вона охоплює споживання культурних цінностей, спілкування, творчі зайняття, хобі, рекреаційні та оздоровчі заходи, самоосвіту, пасивний відпочинок.

Питання для самоконтролю

1. Що таке дозвілля?
2. В чому полягає специфіка дозвіллевої діяльності?
3. Яким чином відбувається реалізація соціокультурної діяльності в житті суспільства?
4. Як здійснюється міжкультурна комунікація?

Тестові завдання

1. Які сфери охоплює індустрія дозвілля:
 - а) готельне господарство , заклади культурного відпочинку , розважальні й видовищні заклади , заклади активного відпочинку , клуби-ресторани, кафе-клуби; сімейні рекреаційні комплекси та центри дозвілля; державні зони відпочинку та історико-культурні місця;
 - б) освіта;
 - в) медицина.
2. Яке поняття дозвілля є вірним:
 - а) частина позаробочого часу, що залишається у людини після виконання необхідних невиробничих обов'язків: пересування на роботу і з роботи, сон, прийняття їжі, інших видів побутового самообслуговування.
 - б) вільний, незайнятий час, прогулянка, звільненість від справ.
 - в) складова вільного часу, що звільняє людину від усіх побутових, робочих та сімейних обов'язків, має рекреаційне та розважальне наповнення, використовується людиною за її власним бажанням.

Література [1; 3; 4; 7; 8; 10; 12; 14; 28; 37]

Тема 11. Масові форми соціокультурної діяльності. Зустріч як форма соціокультурної діяльності.

План

1. Поняття масової форми соціокультурної діяльності.
2. Типологія масових форм соціокультурної діяльності.
3. Основні типи зустрічей як форми соціокультурної діяльності.
4. Особливості підготовки зустрічей як форми соціально-культурної діяльності.
5. Передбачення основних структурних елементів зустрічі.
6. Забезпечення ефективних умов для встановлення контакту із запрошеними на зустріч.

Мета заняття: з'ясування сутності поняття форми взагалі та форми соціокультурної діяльності

Ключові терміни: форма соціокультурної діяльності, зустріч, структурні елементи зустрічі, типи зустрічі.

Методичні рекомендації: Дане практичне заняття ставить за мету з'ясувати поняття форми соціокультурної діяльності. При вивченні цього терміну треба звернути увагу на , що термін «форма» вживається у різних значеннях. Форма - пристрій, структура, зовнішній вираз чого-небудь, система організації . Зміст будь-якої діяльності має неодмінно наділятися у певну форму. Залежно від способів організації заходів соціокультурної діяльності форми бувають індивідуальні, групові і масові.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть особливості масових форм соціокультурної діяльності.
2. Сформулюйте визначення поняття «масова форма соціокультурної діяльності».
3. Назвіть яким чином можна організувати аудиторію для участі в масових заходах: шляхи впливу.
4. Як можна встановити контакт з гостями на зустрічі?

Тестові завдання

1. До масових форм соціокультурної діяльності відносяться:
 - а) раціональні та пізнавальні форми;
 - б) емоційні форми;
 - в) пізнавальні форми;
2. Особливості організації зустрічі із цікавими людьми включають:
 - а) планування;
 - б) підготовку ведучого до проведення зустрічі;
 - в) пошук та запрошення;
3. Структура зустрічі з цікавими людьми включає:
 - а) представлення гостей;
 - б) розповідь про гостей;
 - в) відповіді на запитання від аудиторії;

Література [1; 6; 7; 10–12; 14; 20; 28; 30; 36]

Тема 12. Використання обрядів і свят у процесі соціокультурної діяльності.

Етнографічні групи України.

План

1. Свята та обряди як форма прояву соціокультурної діяльності.
2. Українські етнографічні групи та їх особливості.
3. Суттєві особливості обрядів та національних свят.
4. Постанова обряду. Використання в обрядах українських національних традицій та символів.
5. Вимоги до проведення свят.
6. Святкові гуляння як форма проведення важливих подій та святкових днів.

Мета заняття: ознайомитися з формою прояву соціокультурної діяльності – свята та обряди.

Ключові терміни: свято, обряд, гуляння, національні традиції

Методичні рекомендації: При підготовці звернути увагу на те, що пошуки нових форм дозвілля виводять нас на такі форми організації соціокультурної діяльності як народні свята та обряди. Саме в національному минулому, такому як фольклор, обряди, національні свята фіксуються принципи, методи, засоби загальнонаціональної парадигми, що допомагає національному, патріотичному, художньо-естетичному вихованню.

Питання для самоконтролю

1. Які ви знаєте обряди?
2. Розкрийте сутність обрядів.
3. Які ви знаєте заходи по підтримці національних, етнічних свят та обрядів?
4. Розкрийте сутність народних свят.
5. Охарактеризуйте святкові гуляння як форму проведення важливих подій та святкових днів.
6. Типологія обрядів.
7. Наведіть приклади використання в обрядах українських національних традицій та символів.

Тестові завдання

1. Яку функцію в житті етносу, народу виконує обряд:

- а) суспільно-політичну;
- б) сімейно-побутову;
- в) пізнавальну.

2. Які форми використовують в обрядах:

- а) урочистої обіцянки;
- б) мовний фольклор;
- в) пісні, вірші.

3. З яких частин складається етнічне свято:

- а) початкова частина - епілог;
- б) вихід учасників святкової церемонії;
- в) відкриття обряду;
- г) напутні слова, побажання та слова-відповіді;
- д) масові веселоці.

Література [1; 3; 4; 7; 8; 10; 12; 14; 28; 37]

Тема 13. Тематичні вечори, методика їх підготовки та проведення. Організація науково-освітніх вечорів

План

1. Проведення тематичного вечора як заходу з соціокультурної діяльності.
2. Загальні риси та типологія тематичних вечорів.
4. Побудова , структура тематичного вечора.
5. Методи підвищення активності публіки.

6. Діловодство по проведенню тематичного вечора.
7. Науково-освітні вечори як різновид тематичних заходів скд.

Мета заняття: засвоїти правила проведення тематичних вечорів

Ключові терміни: тематичний вечір, типологія тематичних вечорів .

Методичні рекомендації: В процесі розглядання цієї теми, студент має усвідомити, що тематичні вечори займають важливе місце серед форм соціокультурної діяльності. Їх проводять на різноманітні теми. На тематичних вечорах використовують різні методи і засоби виховного впливу а саме виступи представників громадських організацій, бізнесових і державних структур, прогресивної і національно свідомої інтелігенції. В канву тематичних вечорів включають пісні, вірші, фрагменти кінофільмів тощо. Все це дає змогу зробити їх емоційно насиченими, цікавими, а інформацію — дієвою і переконливою. Цінність тематичного вечора в тому, що у підготовці і проведенні його беруть участь багато людей. Вони мають нагоду проявити ініціативу, самостійність, ерудованість, мають змогу працювати творчо й самостійно.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть тематичні вечори ,в яких ви приймали участь.
2. Які тематичні вечори особисто ви організовували?
3. Підготуйте план проведення тематичного вечора присвяченого освіті.
4. Проаналізуйте фінансові витрати на проведення тематичного вечора.

Тестові завдання

1. Вимоги до проведення тематичного вечора мають бути наступні:
 - а) суспільний інтерес;
 - г) заохочення публіки;

в) ретельно розроблений план заходу;

2. Тематичний вечір як своєрідна форма скд має наступні особливості:

а) суспільний інтерес;

б) ретельно розроблений план заходу;

в) документальність теми;

3. Яка з приведених частин структури заходу є неправильною:

а) вступ;

б) розвиток дії ,пролог та зав'язку;

в) кульмінація дії

г) епілог.

Література [1; 3; 4; 7; 8; 10; 12; 14; 28; 37]

Тема 14. Індустрія гостинності. Установи та організації соціокультурної сфери.

План

1. Санаторно-курортні, спортивно-оздоровчі, туристично-екскурсійні центри: специфіка, типи та організація дозвілля.
2. Індустрія гостинності. Характеристика послуг. Роль туризму.
3. Розвиток індустрії гостинності в Україні та вашому регіоні.

Мета заняття: з'ясувати соціокультурний зміст феномену гостинності як сутності і головного стрижня туристичної діяльності

Ключові терміни: гостинність, гість, готель, готельна індустрія, послуга

Методичні рекомендації: При вивченні даної теми треба спочатку розглянути поняття гостинність як соціально сформовану властивість специфічної діяльності з обслуговування особистості, що і є стрижнем галузі туризму.

Отже, необхідно уточнити тлумачення сенсу «гостинність», як притулок для подорожніх, благодійний дім. Інколи термін "гостинність" вживають у побутовому значенні як особливий вид привітності, хлібосољства господаря під час прийому гостей. Тому термін "гостинність" треба розглядати у тісному зв'язку з терміном "гість". Далі треба розглянути складові частини індустрії туризму, виокремивши основні складові індустрії туризму, необхідно детальніше розглянути діяльність підприємств, які надають послуги з розміщення гостей.

Питання для самоконтролю

1. Що таке гостинність?
2. Розкрийте поняття туризму?
3. Назвіть об'єкти туризму вашого регіону.
4. На прикладах дайте характеристику установи соціокультурної сфери.

Тестові завдання

1. Індустрія гостинності – це:
 - а) це комплексна структура працівників, які відповідають на будь-які запити й бажання туристів
 - б) це одне з понять цивілізації, яке завдяки прогресу і часу перетворилося на потужну індустрію, у якій працюють мільйони професіоналів, створюючи усе найкраще для споживачів послуг
 - в) галузь, що включає у собі різні сфери діяльності людей - туризм, відпочинок, розваги, готельний і ресторанний бізнес, громадське харчування, екскурсійну діяльність, організацію виставок і проведення різних наукових конференцій
2. Установи соціально-культурної сфери відіграють велику роль в організації дозвілля населення
 - а) так;
 - б) ні;

- в) в залежності від рівня установи.
3. Клуби, як заклади соціокультурної сфери, в своїй діяльності переслідують наступні цілі:
- а) створення сприятливих умов для всебічного розвитку молоді в сферах суспільного життя
 - б) реалізація творчого потенціалу молоді в інтересах суспільного розвитку і розвитку самої молоді
 - в) включення молоді в соціально-економічну, політичну і культурне життя суспільства.

Література [3; 5; 9; 13; 17; 21; 26; 30; 31; 40]

Тема 15. Теорія та методика екскурсійної діяльності.

План

1. Поняття екскурсії. Етапи організації та проведення екскурсій.
2. Сутність екскурсій, ознаки, функції.
3. Типологія екскурсій.

Мета заняття: дізнатися про поняття екскурсій та етапи організації екскурсійної діяльності, методика розробки та проведення нової екскурсії

Ключові терміни: екскурсія, методика, екскурсознавство.

Методичні рекомендації: В процесі вивчення даної теми має засвоїти наступні поняття. Екскурсійна методика – система способів цілеспрямованого здійснення будь-якої роботи. Екскурсія – це наочний процес пізнання навколишнього світу. Особливість цього процесу полягає в тому, що він пов'язаний зі заздалегідь підібраними об'єктами, які являють собою основу для розкриття теми і вивчаються на місці їх знаходження, кожна оглядова чи тематична екскурсія – це цілеспрямований, запрограмований процес, побудований на поєднанні зорових, слухових та інших вражень.

Питання для самоконтролю

1. Назвіть етапи проведення екскурсій.
2. Поясніть в чому різниця між оглядом та показом об'єктів.
3. На які форми пізнання спирається екскурсія.
4. Назвіть ознаки екскурсій.

Тестові завдання

1. Основними ознаками екскурсії є висока ступінь наочності та рух. Виберіть ознаки екскурсії.

- а) висока насиченість об'єктами та рух впродовж огляду об'єктів
- б) пересування екскурсантів за заздалегідь складеним маршрутом
- в) прослуховування лектора в аудиторіях

2. Кожний тип екскурсії має свої специфічні риси, крім загальних для всіх екскурсій ознак. Які риси притаманні автобусній екскурсії.

- а) обов'язковий вихід з автобуса для безпосереднього огляду пам'яток та визначних місць
- б) місце короткого логічного переходу займає більш докладна розповідь про події
- в) знайомство з матеріалами, що знаходяться на стендах та стінному просторі.

3. Кожний тип екскурсії має свої специфічні риси, крім загальних для всіх екскурсій ознак. Які риси притаманні автобусній музейній екскурсії.

- а) обов'язковий вихід з автобуса для безпосереднього огляду пам'яток та визначних місць
- б) місце короткого логічного переходу займає більш докладна розповідь про події
- в) знайомство з матеріалами, що знаходяться на стендах та стінному просторі.

Тема 16: Основи проектної діяльності у соціокультурній сфері.

План

1. Основи проектної діяльності.
2. Проектний менеджмент в сфері культури – особливості і переваги.
3. Ознаки проекту, складання проекту.
4. Проектна діяльність в регіоні.

Мета заняття: розуміння культури як феномену у різних її проявах

Ключові терміни: суспільні відносини, світогляд, наука, освіта, релігія, інтелектуальна культура, чуттєва культура, практична і духовна діяльність, суспільна свідомість.

Методичні рекомендації: Особливе місце у системі спеціалізованих технологій займає соціально-культурне проектування. При вивченні цього поняття ми маємо його розглянути, як світоглядну і технологічну основу цілого ряду професій соціально-культурної спрямованості, де її вихідним результатом має стати проект, готовий до практичної реалізації. Студент повинен зрозуміти, що в основі будь-якого заходу соціально-культурної сфери лежить здатність підготувати і започаткувати культурну, попередньо обґрунтувавши її ідею, визначивши цілі й завдання. Захід, акція, програма будуть ефективними лише тому випадку, якщо в основу ляже добре підготовлений проект. Успішність діяльності фахівця соціально-культурної сфери великою мірою залежить від рівня заволодіння ним технологією соціально-культурного проектування.

Питання для самоконтролю

1. Обґрунтуйте визначення, що соціально-культурне проектування розглядається як світоглядна і технологічна основа цілого ряду професій соціально-культурної та культурологічної спрямованості.
2. Які навички дає оволодіння технологією соціокультурного проектування у сфері соціокультурної діяльності.
3. В чому актуальність проектної діяльності в соціокультурній сфері.

Тестові завдання

1. Які завдання ставить перед собою проектна діяльність:

- а) Аналіз ситуації, тобто всебічна діагностика проблем і чітке визначенням їх джерела і характеру;
- б) Пошук і розробка варіантів рішень розглянутої проблеми (на індивідуальному та соціальному рівнях) з урахуванням наявних ресурсів та оцінка можливих наслідків реалізації кожного з варіантів;
- в) Вибір найбільш оптимального рішення (тобто соціально прийнятних і культурно обґрунтованих рекомендацій, здатних призвести бажані зміни в об'єктній області проектування) і його проектне оформлення;
- г) Розробка організаційних форм впровадження проекту в соціальну практику і умов, що забезпечують реалізацію проекту в матеріально-технічному, фінансовому, правовому відношенні.

2. Проектна діяльність передбачає наступне:

- а) перетворення реальності, будується з урахуванням відповідної технології, що можна уніфікувати, освоїти і вдосконалити.
- б) конструювання моделей світу та визволення людини на основі раціонального мислення
- в) вид діяльності, яка має безпосереднє відношення до розвитку соціальної сфери, організації ефективної соціальної роботи, подолання різноманітних соціальних проблем

3. В чому полягає цільова установка проектування в соціокультурній сфері

- а) збереження та відтворення культури;
- б) нарахування відсотків від проектної діяльності;
- в) забезпечення синтезу всіх компонентів проектної діяльності.

Література

1. Актуальные проблемы социально-культурной деятельности: Сб. науч. ст. — М., 1995. — 121 с.
2. Барановский В. Ф. Духовность личности: социальный механизм развития. — К., 1995. — 167 с.
3. Білик Б. І. Культурологія: Навч. посіб. — К.: КНИГА, 2004. — 408 с.
4. Бокан В. В. Культурологія: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2000. — 134 с.
5. Войтович С. О. Світ соціальних відносин в українській культурі: історико-соціологічне дослідження. — К., 1994. — 145 с.
6. Гнатчук О. С. Культурологія: Навч.-метод. посіб. — Чернівці, 2007. — 202 с. 43
7. Гуревич П. С. Культурология: Учеб. пособие. — М.: Знание, 1996. — 591 с.
8. Ерасов Б. С. Социальная культурология. — М., 1996. — 591 с.
9. Ерошенков И. Н. Культурно-досуговая деятельность в современных условиях. — М.: МГИК, 1994. — 32 с.
10. Жарков А. Д. Организация культурно-просветительной работы: Учеб. пособие. — М.: Просвещение, 1988. — 173 с.
11. Киселева Т. Г., Красильников Ю. Д. Социально-культурная деятельность: история, теоретические основы, сферы реализации, субъекты, ресурсы, технологии. — М., 2001. — 136 с.
12. Коваль Л. Г. Соціальна педагогіка. — К.: Вища шк., 1995. — 235 с.
13. Ковальчук А. С. Социально-культурная деятельность: Учеб. пособие. — Орел: Орлов. гос. ин-т искусств и культуры, 2000. — 172 с.
14. Киселева Т. Г. Социально-культурная деятельность / Т. Г. Киселева, Ю. Д. Красильников. — М.: МГУКИ, 2004. — 539 с.
15. Красильников Ю. Д. Методика социально-культурного проектирования. — М., 1993. — 73 с.
16. Лукашевич Н. П. Социология воспитания: Краткий курс лекций. — К.: МАУП, 1996. — 180 с.
17. Марков А. П., Бирженюк Г. М. Основы социокультурного проектирования: Учеб. пособие. — СПб.: ИГУП, 1998. — 361 с.
18. Морозов Г. В., Пущенко В. Н. Основные методы и методики социальной работы: Учеб. пособие. — Иваново, 1996. — 136 с.
19. Нові технології виховання: Зб. наук. ст. / С. В. Кириленко (відп. ред.). — К., 1995. — 156 с.
20. Основы социальной работы: Учебник / Под ред. П. Д. Павленко. — М.: Инфра -М, 1999. — 368 с.
21. Социально-культурная деятельность: поиски, проблемы, перспективы: Сб. ст. — М.: МГУКИ, 2000. — 85 с.
22. Теория и методика социальной работы / Под ред. И. Г. Зайнышева. — М.: Союз, 1994. — Ч. 1, 2.
23. Якобсон Л. И. Экономические методы управления в социальнокультурной сфере. — М., 1991. — 176 с.

Додаткова література

24. Арианский М. Используйте любые возможности // Клуб. — 1995. — № 7. — С. 16–17.
25. Бестужев-Лада И. В. Клуб 2000-го года. — М., 1975. — 136 с.
26. Вавилова Н. И., Грибанова Н. А. Пути активизации инновационных процессов в культурно-досуговой деятельности. Итоги поисково-апробационной игры. — Петрозаводск, 1991. — 69 с.
27. Волга Л. Скільки коштує безкультур'я? // Уряд. кур'єр. — 1993. — № 100.
28. Генкин Д. М. Массовые праздники и представления. — М.: Просвещение, 1986.
29. Дегтяренко А. А. Приоритетные направления развития сферы культуры города // Новые пути наук о культуре: Тезисы науч. практ. конф. молодых ученых. — М., 1994. — С. 29–31.
30. Державинские чтения: Искусствоведение. Социально-культурная деятельность: Материалы науч. конф. — Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2000. — 122 с.
31. Діалог культур. Україна у світовому контексті: Матеріали перших міжнар. філософсько-культуролог. читань. Львів, 25–26 квіт. 1996 р. — Л., 1996. — 174 с.
32. Досумбаева В. С. Эксперимент по созданию библиотеки-клуба // Сов. библиотекведение. — 1992. — № 3–4.
33. Доронкина Е. Г. Информационно-системный подход как методологическая база решения проблем свободного времени // Новые пути наук о культуре: Тез. науч.-практ. конф. Молодых ученых. — М., 1994. — С. 24–27.
34. Ефремов С. К., Кунин Е. Е. Учреждение культуры нового типа: принципы формирования и опыт деятельности // Социальное проектирование в сфере культуры. — М., 1990. — С. 42–54.
35. Культурна політика: методологічні, правові, економічні проблеми: Зб. наук. пр. — К.: УЦКД Мінкультури України, 1995. — 64 с.
36. Культурно-досуговая деятельность: перспективы развития и проблемы регулирования: Сб. науч. тр. — Свердловск: УрО АН СССР, 1991. — 108 с.
37. Обучение социальной работе: преемственность и инновации: Пер. с англ. — М.: Аспект Пресс, 1996. — 157 с.
38. Организация и методика художественно-массовой работы. — М.: Просвещение, 1987. — 147 с.
39. Социальная работа. Справочное пособие. — Тамбов: Изд-во ТГУ им. Г. Р. Державина, 2000. — 122 с.
40. Социально-культурная деятельность и образование XXI века: Материалы межвузов. науч.-практ. семин. — Улан-Удэ: Издательско-полиграф. комплекс ВСГАКИ, 2000. — 169 с.

Інформаційні ресурси

1. Базилевич В.Д. Формацийний та цивілізаційний підходи до періодизації суспільного розвитку / В.Д. Базилевич / В кн. Економічна теорія: Політекономія. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу // http://pidruchniki.ws/1228112839914/politekonomiya/ekonomichna_sistema_suspi lstva_vidnosini_vlasnosti

2. Вернадский В. И. Биосфера и ноосфера / В.И. Вернадский. – М.: Наука, 1989. – 261 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // <http://www.spsl.nsc.ru/win/nelbib/vernd/vernadsky.pdf>
3. Дьяконов И.М. Пути истории: От древнейшего человека до наших дней. / И. М. Дьяков. - М., 1994. - 384 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // <http://abuss.narod.ru/Biblio/diakonov.pdf>
4. Ионов И.Н. Теория цивилизаций и эволюция научного знания / И.Н. Ионов // Проблемы исторического познания. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // <http://ecsocman.hse.ru/data/915/285/1218/012Ionov.pdf>
5. Кіктенок В.О. Огляд гіпотез походження китайської цивілізації. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // http://www.sinologist.com.ua/doc/Kiktenko/%D0%9E%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%B4_%D0%B3%D1%96%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%B7.pdf
6. Ніколова Н.І. Міждисциплінарне дослідження соціокультурної динаміки як інноваційна складова освітнього процесу. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // http://novyn.kpi.ua/2007-2-2/07_Nikolova.pdf
7. Павленко Ю.В. Концептуальні засади осмислення цивілізаційного процесу. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // <http://www.mao.kiev.ua/biblio/jscans/2007-4-pavlenko.pdf>
8. Павлова О.Ю. Єдність і локальність культурно-історичного процесу / О.Ю.Павлова / в кн. Історія української культури. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // http://libfree.com/170213555_kulturologiyayednist_lokalnist_kulturnoistorichnogo_protseesu.html
9. Сорокин П.А. Социокультурная динамика и эволюционизм. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // <http://abuss.narod.ru/Biblio/sorokin2.htm>
10. Сайко Э. В. Цивилизация в пространственно-временном континууме социальной эволюции и проблема ее системного слома (Об определении феномена цивилизации). – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // <http://ec-dejavu.ru/c/Civilization.html>
11. Тойнби А. Цивилизация перед судом истории / А. Тойнби. – М., - 1995. - 476 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // <http://books-history.net/9104-civilizacija-pered-sudom-istorii-audiokniga-mp3-a.html>
12. Философия истории. Антология: [книга] / Ю. А. Кимелев. – М.: Аспект Пресс, 1995. – 354 с. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // <http://www.arhibook.ru/28202-filosofija-istorii-antologija.html>
13. Хантингтон С. Дискуссия вокруг цивилизационной модели: С.Хантингтон отвечает оппонентам / С. Хантингтон // Политические исследования (Полис). – 1994. – № 1. – С. 49-63. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа // <http://www.archipelag.ru/geopolitics/stolknovenie/clash2/2290/>